

ČRo 6, 20.11.2007, Studio STOP

Strašák inflace

Petr HARTMAN, moderátor

Začíná pravidelný diskusní pořad Studio STOP. Pokud možno ničím nerušený poslech vám přeje Petr Hartman. Česká republika odstartuje do nového roku s nejvyšším růstem cen za posledních zhruba sedm let. Postará se o to mimo jiné dražší elektřina, plyn, jízdné, bydlení nebo i nákladnější zdravotní péče. Už nyní se pak mohou lidé v obchodech přesvědčit o tom, že za některé potraviny platí více než před několika týdny. Zkrátka ceny stoupají vzhůru a pokud podobně narostou příjmy občanů, musí se to odrazit v jejich peněžence. Růst cen má dopad nejenom na životní úroveň lidí, ale také například na inflaci a ta může svým způsobem ovlivňovat kondici českého hospodářství. Právě o nejrůznějších souvislostech růstu cen uslyšíte v dnešním Studiu STOP.

Ve studiu vítám ředitele Národohospodářského ústavu Akademie věd a CERGE Univerzity Karlovy Lubomíra Lízala. A také analytika Československé obchodní banky Petra Dufka. Takže dobrý den.

Lubomír LÍZAL, ředitel Národohospodářského ústavu Akademie věd České republiky a CERGE Univerzity Karlovy

Dobrý den.

Petr DUFEK, analytik Československé obchodní banky

Dobrý den.

Petr HARTMAN, moderátor

Když budeme hovořit o tom, že od příštího roku bude všechno dražší, něco je už dražší nyní, tak, zjednodušeně řečeno, obchodníci mohou zvyšovat ceny pouze takovým způsobem, aby neodradili zákazníky od nakupování. Samozřejmě je to zjednodušení, vzhledem k růstu příjmů občanů České republiky se podle všeho nemusí až tak bát zdražování. Nejrůznější čísla totiž dokazují, že lidé utrácejí čím dál tím více. Zde je názor ekonoma Vladimíra Pikory.

Vladimír PIKORA, ekonom /ukázka/

Dá se říci, že v současnosti v ekonomice pozorujeme skutečně spotřebitelský boom. Lidé nakupují téměř cokoli, ovšem největší nárůst můžeme pozorovat u těch položek, které nějakým způsobem souvisí s bydlením. Jsou to třeba nábytek, elektronika, ale třeba i stavební materiál a podobně. Krom toho rostou i potraviny, ale ty rostou výrazně pomaleji. My dokonce vidíme pozoruhodná čísla u nákupu automobilů, kdy lidé vydají na nové automobily nebo i na ojeté automobily o patnáct procent více, nežli v předešlém roce. Samozřejmě rostou i výdaje u čerpacích stanic, ale ty nejsou zdaleka tak vysoké. Již několik roků po sobě vždy hlásíme: "Letošní Vánoce budou, co se týče tržeb, rekordní." A ani ty letošní nebudou výjimkou, přispívá k tomu několik věcí zároveň. Za prvé, v ekonomice je rekordně nízká míra nezaměstnanosti. Lidé, kteří hledají práci, mají daleko snazší práci najít, nežli v minulosti, není to tak dávno, je to několik let, co na jedno volné místo připadalo čtrnáct uchazečů. V současnosti to nejsou ani tři uchazeči o jedno volné pracovní místo, takže skutečně najít práci je výrazně snazší, nežli v minulosti, takže samozřejmě ubývá těch, kteří nemohli utrácet, protože neměli práci, tito lidé utrací daleko více než v minulosti. Krom toho my vidíme i docela rychlý nárůst mezd, a to nejenom těch nominálních, ale skutečně i reálných, to znamená, že lidé si za svou mzdu mohou

nakoupit daleko více zboží, nežli v minulosti. A potom je tady ještě třetí položka, která zásadním způsobem ovlivňuje tržby, a to jsou úvěry. Domácnosti se v porovnání s minulostí daleko více zadlužují a nejedná se přitom jenom o hypotéky, což jsou relativně bezpečně úvěry, ale jedná se i o spotřebitelské úvěry a dochází často k velice neblahému trendu, že lidé, vlastně jeden úvěr splácí dalším úvěrem a díky tomu prostě se neustále zadlužují, jejich zadlužení je jakási sněhová koule, která se neustále nabaluje a nabaluje.

Petr HARTMAN, moderátor

Tolik pohled ekonomů Vladimíry Pikory. Kdybychom měli tedy zůstat u toho, že lidé mohou utrácet a utrácejí samozřejmě z nejrůznějších důvodů, jak už bylo řečeno, buďto si více vydělají nebo více půjčují, tak samozřejmě jsme v takovém trochu začarovaném kruhu, protože politici a někdy i někteří ekonomové si pochvalují, jak lidé utrácejí, že je to dobře, že to přispívá k růstu ekonomiky. Na druhé straně samozřejmě, když roste poptávka, když lidé tedy více nakupují, tak to může vést k tomu, že se to projeví v tom, že rostou ceny, pak se to tedy může projevit v tom, pokud nerostou jejich příjmy nebo lidé si dále nepůjčují, že zase začnou méně utrácet, méně nakupovat, což zase může vyvolat vrásky na čele některých ekonomů nebo politiků, že se to promítne do horšího hospodářského růstu, takže se zdá, že je to takový začarovaný kruh, že lidé by měli utrácet a zároveň neměli.

Lubomír LÍZAL, ředitel Národohospodářského ústavu Akademie věd České republiky a CERGE Univerzity Karlovy

Měli by utrácet s mírou, čímž nemyslím teda /nesrozumitelné/ nějakého, ale měli by utrácet tak, aby to odpovídalo jejich příjmům, pokud možno.

Petr HARTMAN, moderátor

A znamená to tedy, že skutečně hlavní příčinou toho, že se zdražuje je to, že lidé tolik utrácejí, nebo je to i v něčem jiném. Petr Dufek.

Petr DUFEK, analytik Československé obchodní banky

To bych v žádném případě neřekl, protože růst cen, který vidíme v poslední době a který zvláště uvidíme na začátku příštího roku, není dán poptávkou spotřebitelů. Je to zvyšování cen cigaret, zvyšování nájemného, elektřiny, plynu, čili jsou to položky, které neovlivníte, ani když je budete spotřebovávat více nebo méně. Z tohoto pohledu si myslím, že naše inflace rozhodně není a už hodně let nebyla poptávkou u inflací.

Petr HARTMAN, moderátor

A když se právě hovoří o tom, že lidé si něco kupují nebo pořizují, tak samozřejmě jsou věci, bez kterých se neobejdou, to jsou potraviny, jsou to právě náklady na bydlení, lidé musí něčím topit, nějak svítit a tak dále, takže tam asi nelze pouze tvrdit, že je to dáno poptávkou, protože jsou to takzvané základní potřeby.

Lubomír LÍZAL, ředitel Národohospodářského ústavu Akademie věd České republiky a CERGE Univerzity Karlovy

My tady asi teďka koncem roku uvidíme i určitý efekt toho, že se mění daň z přidané hodnoty, čili, jak jste hovořil, potraviny a podobné zboží, to je vlastně zboží, které se spotřebovává neustále, čili tam vlastně nemůžu nějakým způsobem, jakožto, když by chtěl dnes ušetřit tím, že si momentálně hodně nakoupím, tak prostě ušetřím velmi málo, maximálně se mi to případně zkaží nebo zaplatím ještě mnohem víc za to, že musím mít, že si musím koupit další lednici a tak dále. Ale právě ty položky,

kteřé jsou, řekněme, dlouhodobějšiho charakteru nebo střednědobého charakteru, to znamená, že vydrží několik let, tak tady v podstatě může být takový ten kalkul, chtěl jsem si to stejně koupit, uvažoval jsem, jestli si to mám koupit po novém roce nebo nyní, tak prostě půjdu do toho obchodu nyní čistě proto, že utratím asi méně. Zase na druhou stranu tahle ta úvaha se trochu protirečí s tím, že my víme, že vlastně po novém roce zpravidla nastává snížení cen a výprodeje, čili tady spíše skutečně záleží na tom, čemu ten dotyčný člověk věří, jestli věří tomu, že ušetří na té dani, nebo že vlastně prodejci začnou o Vánocích rychleji slevovat než vlastně, o kolik nám vzroste ta daň.

Petr HARTMAN, moderátor

Když jsme u té poptávky a nabídky, tak samozřejmě je také zajímavé to, že ta konkurence je relativně velká. Má to nějaký vliv na to, že to zvyšování cen se krotí?

Petr DUFEK, analytik Československé obchodní banky

Je tomu tak, když se podíváme na Českou republiku v současnosti a třeba deset let zpátky, tak uvidíme, že ta konkurence maloobchodníků je tak silná, že výrazně stlačila marže. Díky tomu jsme tady měli několikaleté snižování cen potravin, vidíme zlevňování elektroniky, permanentní zlevňování nábytku, oblečení, oděvů, to jsou všechno výsledky silné konkurence, která tady je a která by mohla být do budoucna ještě silnější.

Petr HARTMAN, moderátor

V čem myslíte, že by zde ještě mohly nastoupit nějaké nové obchodní řetězce?

Petr DUFEK, analytik Československé obchodní banky

Myslím si, že přinejmenším v některých segmentech, jako je diskontní prodej nebo internetové obchody, ještě existuje velký prostor pro příchod dalších konkurentů.

Petr HARTMAN, moderátor

Znamená to tedy, že je to takovéto světýlko na konci tunelu, že lidé mohou sice počítat s tím, že od ledna určité věci zdraží, ale že v dlouhodobém hledisku by zase mohlo dojít ke snížení těch cen?

Lubomír LÍZAL, ředitel Národohospodářského ústavu Akademie věd České republiky a CERGE Univerzity Karlovy

Já bych řekl, tady trochu také záleží na tom, jak se bude vyvíjet vztah české koruny, protože řada zboží, které jsme zde jmenovali, vlastně je importováno. A pokud ty obchody jsou zejména s Asií nebo s Východem, tak tam jsou v dolarech a vlastně během posledního roku došlo k velkému oslabení dolaru, čili vlastně to zboží zlevnilo, nejenom, že vlastně obchodníky tlačila konkurence, což mělo vliv na jejich marže, ale zase na druhou stranu vůči těm obchodníkům byl celkem vstřícný vývoj koruny právě proto, že vlastně si mohli /nesrozumitelné/, neboť vlastně cena jejich vstupu klesala.

Petr HARTMAN, moderátor

On někdo může tak uvažovat, že si řekne, v zahraničí jsou některé věci i potraviny výrazně levnější, tak proč tedy nakupovat tady dražší věci, když si můžu levnější věci dovézt, jenže tam je zas problém v tom, že nerostou pouze ceny, dalo by se říci, potraviny a podobně, ale také ceny nerostných surovin, včetně ropy, která láme rekordy a Česká republika sice vydělává částečně na tom, že koruna vůči dolaru posiluje, takže ten skok není tak velký, ale celosvětově je to problém a i toto se asi promítá do cen nejenom potravin, ale i různé zboží, že rostou nerostné suroviny, pohonné hmoty a podobně?

Petr DUFEK, ekonom Československé obchodní banky

To je pravda, ale naštěstí tady ještě nedochází k tak výraznému tlaku, aby to bylo poznat. Prozatím vidíme nárůst především cen pohonných hmot jako takových, ale jejich sekundární dopad do cen dalšího zboží je prozatím minimální. Pro českou ekonomiku je velmi výhodné, že v tuto chvíli má pohybující se posilující korunu, která výrazně zhodnotila vůči americkému dolaru a částečně vykryvá ten prudký vzestup cen pohonných hmot v zahraničí, proto dnes máme benzin za zhruba jednatřicet až dvaatřicet korun a nikoliv za čtyřicet.

Petr HARTMAN, moderátor

Když právě hovoříme o zvyšování cen, tak chvíli bych zůstal u potravin, tam se hovoří také o tom, že u některých věcí, týkajících se například mléčných výrobků, může za vyšší ceny také to, že roste výrazně poptávka po tomto zboží v Asii, v Číně a podobně. Je tomu skutečně tak, protože je to takový zvláštní paradox, že farmáři v Evropě si stěžovali často na nadprodukcii, že nevědí, co s tím zbožím, s těmi výrobky, s mléčnými výrobky a tak dál, některé věci se musely ničit a najednou je vlastně nedostatek a vyšší poptávka a tím pádem růst cen.

Lubomír LÍZAL, ředitel Národohospodářského ústavu Akademie věd České republiky a CERGE Univerzity Karlovy

Je tomu skutečně tak. Pokud se podíváme historicky, tak platilo, že obvykle intervenční sklady byly velmi plné, to znamená, že zemědělci měli problém, takřkajíc, dojednat si to, aby stát od nich ty jejich výrobky odkoupil. V současnosti je situace přesně opačná, totiž že intervenční sklady v Evropské unii zejí prázdnotou a zemědělci říkají: "Tak ty ceny, které jsme si dohodli v minulosti, neplatí a zkusíme se dohodnout na něčem jiném, i na vyšších cenách," což se třeba projevilo v současnosti už v cenách obilí, které se už třeba promítlo potom do cen pečiva, čili to je to, co ten zákazník třeba vidí na těch potravinách. Co už tedy on nevidí, je vlastně to, že ten problém, který existuje, je do určité míry strnulá evropská regulace zemědělského sektoru.

Petr HARTMAN, moderátor

O tom jsem chtěl hovořit. Nakolik se na růstu cen může podílet i zemědělská politika Evropské unie? Ta bývá často kritizována, že je nepružná, že často jsou zemědělci zbytečně dotováni a podobně?

Petr DUFEK, analytik Československé obchodní banky

Já si nedokážu říct, jestli je to z padesáti procent, nebo ze sedmdesáti procent.

Petr HARTMAN, moderátor

Ale je to výrazný ...

Petr DUFEK, analytik Československé obchodní banky

... ale rozhodně si myslím, že to je hlavní faktor, který ovlivňuje ceny v zemědělství v současné době. To centrální plánování, které tady v podstatě existuje v podobě společné zemědělské politiky, kdy vám přesně nadesignují, že musíte mít maximálně tolik a tolik krav, maximálně oset tolik a tolik hektarů obilí, je tak strnulý systém, že nedokázal vůbec reagovat na rostoucí poptávku ze strany asijských zemí. A růst cen, který dnes vidíme, je pouze toho důsledkem.

Lubomír LÍZAL, ředitel Národohospodářského ústavu Akademie věd České republiky a CERGE Univerzity Karlovy

Já bych tady ještě dodal to, že vlastně Evropská unie navíc v současné době přišla s dalšími mechanismy, které vlastně svým způsobem vytlačují zemědělskou produkci potravin. To znamená, mám na mysli produkci řepky nebo produkci vlastně plodin, z kterých se dá vyrábět bionafta. A vlastně proto, že v minulosti Evropská komise a Evropa byla zvyklá na to, že jsou přebytky potravin, tak vlastně ty pobídky byly nastaveny tak, aby se zemědělcům vyplatilo přejít vlastně z klasické produkce, pokud možno, na produkci těchto biopaliv. Čili vlastně je tam ten dvojitý efekt.

Petr HARTMAN, moderátor

Ale ta motivace u těch biopaliv byla také taková, že ropa je drahá, bude čím dál tím dražší a že tedy se, když to laicky řeknu, nařadí a bude to výhodnější, bude to lepší, vyřeší se i ty problémy farmářů. Není to celé postavené na hlavu? Protože nyní se zdůvodňuje to, že roste cena těchto paliv nejenom tím, že je dražší ropa, ale i tím, že se musí do těch paliv přimíchávat právě ty biopříměsy. Vždyť to stejně není řešení do budoucna, protože ropy bude ubývat a těžko osázíme celou planetu jenom řepkou a obilím, nebo co se do toho všechno míchá.

Petr DUFEK, analytik Československé obchodní banky

Přesně tak. Jako důsledkem přimíchávání biopaliv do nafty v září byl nárůst cen nafty. Důsledkem přimíchávání biolihu, které má nastartovat v příštím roce, bude nejspíše nárůst cen benzínu, ale to není jenom samotné zdražení pohonných hmot, ale je to právě vytlačování těch klasických zemědělských komodit, které posléze budou zdražovat taky. Takže ten spotřebitel vlastně ucítí dvojitý negativní efekt. Jednak ho budou pohonné hmoty stát víc a jednak ho budou víc stát i potraviny.

Petr HARTMAN, moderátor

Svým způsobem je to postavené na hlavu, nemá to logiku. Kde se tedy ten nápad bere? Jsou tam určité tlaky lobbyistické, nebo v čem to je? Proč se ten problém neřeší jiným způsobem než tímto, který stejně z dlouhodobého hlediska není perspektivní a nadělá spíše více škody než užitku?

Lubomír LÍZAL, ředitel Národohospodářského ústavu Akademie věd České republiky a CERGE Univerzity Karlovy

Tak jeden z těch tlaků je, řekl bych, čistě politický. Evropská unie se rozhodla prostě jít touto cestou, čili to je, řekněme, politické rozhodnutí. A druhý jev je čistě svázaný s tím, že v okamžiku, kdy vlastně máte nějaké odvětví, které získává jisté dotace, tak samozřejmě v okamžiku, kdy toto vznikne, tak samozřejmě to odvětví se začíná bránit jakýmkoliv změnám a vlastně vám vznikl další hráč na trhu, který je vlastně vůči jakýmkoliv, řekl bych, rozumným změnám zpět k tomu danému stavu. Další věc, kterou bych tady zmínil, což tady ještě nepadlo, je to, že vlastně ta idea těch přimíchávání těch věcí do biopaliv nám zvyšuje i světovou nevyváženost z hlediska toho, kde se co produkuje a kam se to vozí. Jedna z věcí, kterou je třeba si říct, že vlastně ty energeticky vydatné plodiny je vhodné pěstovat v jižních zemích. Čili tam bych zmiňoval třeba Brazílii a podobné země. Zase na druhou stranu, pokud to má být ekologické, tak vlastně proto, že to je pro ty farmáře velmi výhodné, pěstovat takovéto plodiny, tak dochází třeba k vytlačování pralesů. Čili svým způsobem ta politika, která byla zaměřená ekologicky, má vlastně negativní ekologický dopad úplně někde jinde.

Petr HARTMAN, moderátor

Dá se to nějak zvrátit, nebo je to věc, která tady je a bude a bude to znamenat to, že v důsledku skutečně porostou ceny potravin i pohonných hmot?

Petr DUFEK, analytik Československé obchodní banky

Tak bohužel ceny potravin rostou z více důvodů a my vlastně žijeme v současné době, kdy se těch negativních efektů kumuluje několik a biopaliva jsou jedním z nich. Samozřejmě řešení existuje, ale je to jenom otázka politické vůle na jedné straně a na straně druhé samozřejmě i tlaku výrobců biopaliv, kteří investovali velké prostředky pro to, že se spolehli na tu povinnost, že biopaliva se budou do klasických pohonných hmot přimíchávat. Takže je to otázka nějakého rozumného kompromisu.

Petr HARTMAN, moderátor

Když jsme u těch nejrůznějších paradoxů týkajících se cen, tak samozřejmě musíme zmínit také růst cen elektrické energie, a to v konfrontaci s tím, že neustále výrazně rostou zisky těch energetických společností, takže někomu to může přijít jakoby opět na hlavu postavené, že tyto firmy, dalo by se říci, těžící z výrazně dominantního postavení na tom trhu takto dosahují čím dál tím vyšších zisků, jak by to vysvětlil ekonom laikovi?

Lubomír LÍZAL, ředitel Národohospodářského ústavu Akademie věd České republiky a CERGE Univerzity Karlovy

Tak já si myslím, že tady stát má, vzhledem k tomu, že stát je pořád ještě významným vlastníkem, který v podstatě má příjmy ze zisků, čili příjmů z dividend těchto společností, tak svým způsobem ten stát to může vnímat jako takovou skrytou formu zdanění a hezký příjem, který mu takto kyne. Ten problém, který vidím, je vlastně, že na jedné straně stát funguje jakožto vlastník, čili má zájem o co největší zisky těch společností, na druhé straně stát funguje jakožto regulátor, čili nějakým způsobem ustavuje ten regulační rámec. A ještě v dalším /nesrozumitelné/ vlastně ten stát má nějaké závazky vůči občanům právě v důsledku toho, aby ty ceny příliš nenaskočily, tady je vidět to, že vlastně to odvětví je ve schizofrenní pozici a svým způsobem je trošku výsledek, který zrovna z těchto vrcholů toho trojúhelníků má trošku navrch.

Petr HARTMAN, moderátor

Pokud ale mám takovéto zisky a takovéto postavení, tak se snažím samozřejmě to své postavení minimálně udržet, ne-li posílit. Znamená to, že do budoucna se velmi obtížně bude narušovat to prostředí, které panuje v energetice a že tedy i do budoucna spíše můžeme očekávat to, že ceny porostou?

Petr DUFEK, analytik Československé obchodní banky

Já to vezmu trochu obecně. Podle mého názoru je ČEZ polosoukromá firma, která nemůže dělat sociální politiku státu, takže pokud se stát rozhodne, že má být energie levnější, tak to ČEZu de facto nemůže nějak nařídit. Existuje určité řešení, které je vidět v některých zemích Evropské unie, které se tak trochu připravily do budoucna na růst cen energií a sice tyto země si prosadily výjimky na nižší zdanění DPH u energií. Česká republika se primárně zaměřila na nižší zdanění DPH a potom na ten vřelý medializovaný boj o nižší DPH u dětských plenek. Zatímco ceny plynu nebo zdanění plynu a zdanění energií zůstalo absolutně bokem.

Petr HARTMAN, moderátor

Takže to je také jedna z cest, jak tedy dosáhnout určitého zlevnění, nižší ...

Petr DUFEK, analytik Československé obchodní banky

Určitě je to cesta, která je komfortnější, než jakkoliv tlačit netrzně na polosoukromou firmu, to by se nakonec i tomu státu mohlo do budoucna velice vymstít.

Petr HARTMAN, moderátor

A není cesta také to otevřít ten trh konkurenci?

Lubomír LÍZAL, ředitel Národohospodářského ústavu Akademie věd České republiky a CERGE Univerzity Karlovy

Tím, že jsme relativně malá země, tak ta možnost té konkurence je tady omezená, spíše pro nás, vlastně v okamžiku, když si představíme plně konkurenční prostředí, tak to znamená, že vlastně ta konkurence přichází ze zahraničí, že se jedná o vztahy s Německem, s Rakouskem a dalšími zeměmi. A v tom okamžiku, vlastně při té plné konkurenci už budeme předpokládat, že i přenosová kapacita sítí je dostatečná, tak to vlastně znamená, že ceny energií se v těchto zemích vyrovnají, pokud v Německu je energie dražší a je dostatečně vysoká přenosová kapacita, tak každá normální firma, pokud to půjde, tu energii vyveze.

Petr HARTMAN, moderátor

Když hovoříme o těch různých cenových hladinách, alespoň jsme zde zmínili v souvislosti s energií, tak samozřejmě se na tom můžeme podívat trochu z obecného pohledu a v této souvislosti se hovoří o tom, že samozřejmě do budoucna nelze dělat nic jiného, než očekávat, že ta cenová hladina v České republice se bude vyrovnávat s cenovou hladinou v jiných zemích Evropské unie. V této souvislosti se už hovoří, že se přibližujeme, je ten vývoj, dalo by se říci přirozený a odpovídá i růstu příjmů nebo jsme na cestě, kdy můžeme zažívat určité skoky a šoky, kdy tedy daleko více se bude přibližovat ta cenová hladina a ne ta mzdová?

Petr DUFEK, analytik Československé obchodní banky

Prozatím můžeme říct, že těžíme z toho, že posiluje česká koruna a takto přibližování cenových hladin není tak bolestné a v podstatě probíhá vcelku příjemně. Každý rok za sebou si za sto českých korun můžete pořídit více euro a tudíž nakoupit i více, třeba káva v zahraničí, takže ten pocit, který z toho máte, je vcelku příjemný, je to mnohem příznivější, než kdyby se naše cenová hladina přibližovala vysokou inflací. Jsou ovšem položky, u kterých bude docházet ke skokovému navyšování cen, a to je právě oblast energií, anebo nájemného, jak jsme mluvili před chvílí o možnosti vpuštění konkurence, tak já mám shodou okolností před sebou graf, kde vidíme, že v podstatě v celé západní Evropě existují mnohem vyšší ceny energií pro domácnosti a v případě otevření trhu by vlastně Česká republika jako poměrně malý výrobce se přizpůsobil směrem nahoru. A pokud by měl být teď tím vzorem například německý trh, tak by se u nás ceny elektrické energie pro domácnosti musely zvýšit ještě tak o sedmdesát procent.

Petr HARTMAN, moderátor

Takže v souvislosti s elektrickou energií je tady paradoxně lepší, když ten trh není tak otevřený, alespoň z hlediska cen pro domácnosti, zatím?

Petr DUFEK, analytik Československé obchodní banky

Rozhodně ano.

Lubomír LÍZAL, ředitel Národohospodářského ústavu Akademie věd České republiky a CERGE Univerzity Karlovy

V podstatě ten rozdíl bych popsal tak, že zatímco západní Evropa má nedostatek výrobních kapacit, my zatím vlastně nemáme akutní nedostatek výrobních kapacit, čili zatímco v západní Evropě vlastně ty ceny rostly právě z důvodu hladu po energii, tak u nás svým způsobem výrobní kapacity byly dostatečné pro to, aby k tomuto efektu zatím nedošlo.

Petr HARTMAN, moderátor

Když hovoříme o růstu cen, tak musíme zmínit i druhou stránku té věci, a to jsou příjmy občanů, protože samozřejmě, pokud by zůstaly na stejné výši, tak se to velmi negativně dotkne to zdražování kapes jednotlivých občanů, jejich rozpočtů. V této souvislosti dá se očekávat, že jak rostou ceny, tak porostou také mzdy, Petře Dufku?

Petr DUFEK, analytik Československé obchodní banky

Dá se to očekávat, ale to je trošku takové, bych řekl, ošemetné téma, protože se bavíme o průměrných číslech a vždycky, když dojde řeč na růst průměrné hrubé, ať už nominální nebo reálné mzdy, tak já musím dodat pouze jednu větu. Průměrnou mzdu nemá v České republice více než dvě třetiny zaměstnanců, takže mluvit o tom, že nám dnes rostou reálně mzdy o pět procent, neznamená, že se všichni zaměstnanci mají o pět procent lépe, to v žádném případě. A nebude tomu tak ani do budoucna.

Petr HARTMAN, moderátor

To jsem právě chtěl poznamenat, že průměrná čísla jsou ošidná, také jsem chtěl zmínit ty dvě třetiny zaměstnanců a samozřejmě také nesmí se zapomínat na důchodce, kde tam také nárůst důchodu není tak obrovský, takže to všechno může tedy vést k tomu, že značná část lidí pocítí to zdražování od příštího roku a část zdražování, které už probíhá nyní, negativně. Dá se to tak říci?

Lubomír LÍZAL, ředitel Národohospodářského ústavu Akademie věd České republiky a CERGE Univerzity Karlovy

Samozřejmě, ono to vždycky záleží na tom, co ten dotyčný kupuje a jaký vlastně je ten podíl ...

Petr HARTMAN, moderátor

Hovořili jsme o tom, že určité věci se kupovat musí a že to zdražování se týká zrovna těch věcí, které jsou, dalo by se říci, nezbytné?

Lubomír LÍZAL, ředitel Národohospodářského ústavu Akademie věd České republiky a CERGE Univerzity Karlovy

Tak. Vlastně na druhou stranu můžeme očekávat, že právě v oblasti těch rodin a těch lidí, kteří mají nižší příjmy, tak tam zase dojde k poklesu zdanění, čili ty efekty půjdou proti sobě nějakým způsobem. Samozřejmě těžko říct, jak dopadnou na koho.

Petr DUFEK, analytik Československé obchodní banky

Já si myslím, že poměrně citlivá část obyvatelstva, sice důchodci, budou těmi změnami postiženi negativně, protože když si spočítáme nárůst nájemného, teplá elektrická energie, plynu, nárůst nákladů

na zdravotní péči, kterou každý bude mít, tak rozhodně ty čtyři stovky, které dostanou v lednu k důchodu, jim tyto rostoucí náklady nepokryjí.

Petr HARTMAN, moderátor

Jak se to tedy může promítnout do fungování celé ekonomiky, že značná část lidí pocítí to zdražení negativně?

Petr DUFEK, analytik Československé obchodní banky

V podstatě zdražování nebo růst inflace v příštím roce zpomalí tempo soukromé spotřeby v ekonomice a bude to takové rozpočtové omezení nebo řekněme brzda spotřeby pro příští rok a v podstatě se dotkne téměř celé ekonomiky. Spotřeba celkově v ekonomice nepoklesne, ale poroste mnohem pomaleji než v letošním roce, jestliže letos lidé celkově utratí reálně asi o šest a půl procenta více, tak v příštím roce bude úspěch, když to budou procenta tři, pro stát to nicméně s ohledem na daňové změny bude znamenat několik desítek miliard korun navíc.

Petr HARTMAN, moderátor

Když právě hovoříme o tom, jak lidé utrácení a budou utrácet, tak samozřejmě existuje jejich porovnání kupní síly na hlavu v Evropě, což je opět zavádějící, protože hovoříme o průměrném čísle a zdaleka nevyovídá o stavu peněženek konkrétních lidí, tak v této souvislosti i České republice patří zhruba čtyřmi desítkami států dvaadvacáté místo, takže je to takový ten průměr, tak z tohoto hlediska, když se to dá do konfrontace právě s tím zdražováním, s tím, že tedy někteří lidé to pocítí na poklesu životní úrovně, tak se dá říci, ale že zas ještě Česká republika na tom není tak tragicky, aby zde se mohlo uvažovat o tom, že spousta lidí se ocitne na pokraji chudoby a podobně?

Petr DUFEK, analytik Československé obchodní banky

My máme doposud, bych řekl, velmi výhodnou pozici z hlediska ostatních zemí Evropské unie nebo OECD, na jejichž přehled se odvoláváte, protože míra chudoby v České republice je velmi nízká, to je výhoda, která by měla být rozhodně zachována a tady už by měl ovšem nastoupit stát, aby nevehnal svojí daňovou politikou, která bude platná od příštího roku, nevehnal větší část populace právě do té oblasti bídy nebo nižších životních příjmů.

Petr HARTMAN, moderátor

Takže to byl Petr Dufek. Myslí si Lubomír Lízal, že ty daňové změny od příštího roku tam můžou nasměrovat část lidí?

Lubomír LÍZAL, ředitel Národohospodářského ústavu Akademie věd České republiky a CERGE Univerzity Karlovy

Tady si myslím, že záleží trošku na tom, jaký bude ten celkový efekt těch změn na to, jestli se podaří vlastně nějakým způsobem aktivizovat i lidi, kteří jsou dlouhodobě nezaměstnaní, lidi, kteří jsou vlastně ten mimo výrobní, zatím mimo pracovní trh, pokud se podíváme na tu situaci, tak ty rezervy, které tam nějakým způsobem existují, tak nejsou příliš velké, protože my nevíme, do jaké míry třeba aktivní politika zaměstnanosti je skutečně účinná, my v podstatě máme jenom přehledy o tom, kolik se na tom utratí, na jaký program, ale nevím, jestli vlastně ten program tomu člověku skutečně pomohl. A ani míra, to, jestli vlastně našel místo poté, co absolvoval, také není mírou úspěšnosti pro ambice a bylo dostatečně, dostatečně schopné, aby si to místo našel stejně. A další věc, kterou třeba můžeme, s kterou máme asi problém v české ekonomice, je relativně nízká zaměstnanost na částečný úvazek, což může opět vylepšit jak tu příjmovou stránku domácností, tak vlastně ten pohled, řekněme, z hlediska

té spotřeby, ale to zase navazuje na to, že třeba v současnosti patrně mateřské školky nebo podobná zařízení, která umožňují ty částečné úvazky, nejsou dostatečně, dostatečně dostupné, zaměstnavatelé na to zatím příliš neslyší. Čili tady máme určité, určité rezervy, které v případě, že vlastně ty motivační schémata budou celkem fungovat, že můžeme najít situaci, kdy vede ke zlepšení, ale samozřejmě také tam může být přesně ten opačný postup.

Petr HARTMAN, moderátor

Když jsme u toho, zda lidé si vydělají více, tak se hovoří o tom, že by jim mohlo trochu prospět to, že nezaměstnanost v České republice je na desetiletém minimu, že když to zjednoduším, zkrátka nikde nejsou lidi, že by lidé z toho mohli vytěžít to, že ty jejich mzdy by mohly vzrůst kvůli tomu, že se budou zaměstnavatelé snažit ty lidi přilákat, ale je to složité, protože zase nabízí cesta dovozu pracovní síly odněkud ze zahraničí.

Petr DUFEK, analytik Československé obchodní banky

Levná pracovní síla ze zahraničí zas tak levná není, ona je spíše východiskem pro dané výrobce, kteří nenacházejí pracovní sílu v České republice. Když vezmete náklady na ubytování, na cestování těchto lidí, na jejich dovezení a zase odvezení, tak to rozhodně nejsou nízké náklady a v podstatě vyrovnávají cenu práce českého zaměstnance. Na druhé straně ani neexistuje neomezený zdroj těchto pracovníků a my vidíme v posledních číslech, že se ta úroveň zahraničních zaměstnanců stabilizovala někde okolo dvou set až dvě stě dvaceti tisíc a nedá se předpokládat, že by dále prudce vzrostla. S tím, jak se daří slovenské ekonomice nebo tím, jak prochází reformami polská ekonomika, tak roste zájem těchto lidí z těchto zemí pracovat tam a ne dojíždět za prací pět set kilometrů do České republiky. Takže ani tento zdroj není neomezený. Je to samozřejmě do jisté míry pozitivní pro české zaměstnance, kteří budou moci dosáhnout na trochu vyšší mzdy, nicméně nemyslím si, že by to byla taková silná páka, která by výrazně zvýšila mzdy v příštím roce, a proto se ani neobávám toho, že by v příštím roce měly růst mzdy někde okolo deseti a více procent, to v žádném případě ne.

Petr HARTMAN, moderátor

Takže lidé nemohou spoléhat na to, že když se tedy zdražuje, že jim zaměstnavatel přilepší tím, že jim zvýší plat?

Petr DUFEK, analytik Československé obchodní banky

Záleží na tom, jak je na tom ta která firma a jaký tlak existuje ze strany zaměstnanců a samozřejmě, jak dobrá vůle existuje ze strany akcionářů těchto firem. To si myslím, že jsou tři věci, jejichž kombinace potom dá výsledný růst mezd. Na jedné straně uvidíte mzdy, uvidíte firmy, které si dovolí navýšit mzdy o deset procent, na straně druhé budou samozřejmě firmy, které nenavýší mzdy vůbec.

Lubomír LÍZAL, ředitel Národohospodářského ústavu Akademie věd České republiky a CERGE Univerzity Karlovy

Tady taky záleží na tom vlastně, jak ta firma zjistí, jestli mzdy jsou hlavní položka, nebo zda důležitou částí jejich vstupu jsou třeba energie nebo jiné položky, které také výrazně vzrostou. Čili tam skutečně záleží na tom konkrétním případě dané firmy.

Petr HARTMAN, moderátor

Když hovoříme o příjmech lidí, tak jsme zde zmínili to, že někteří lidé skutečně nemají horentní sumy a někdy volí tu cestu, že si půjčují. Dá se tedy očekávat, že vzrostou spotřebitelské úvěry, protože lidé si budou chtít něco pořídit a řeknou si nyní, tady se různé věci zdražují, tak si musím znovu půjčit?

Petr DUFEK, analytik Československé obchodní banky

Spotřebitelské úvěry v české ekonomice dlouhodobě rostou, ale velmi umírněným tempem. To tempo není ani poloviční, možná dnes není ani třetinové ve srovnání s růstem hypoték, takže z tohoto pohledu bych řekl, že český spotřebitel je ještě ve velké míře konzervativní na to, aby se bezhlavě zadlužil na cokoliv. Samozřejmě ten efekt budoucího zdražení by mohl stimulovat k tomu půjčit si, ale když vezmeme v úvahu, na co se půjčuje většinou z hlediska spotřebitelských úvěrů, elektronika, vybavení domácnosti, automobily, tak tady neočekáváme žádný inflační impuls nebo prudký vzestup cen, tak proto bych ani nečekal, že by tohle mělo být důvodem k nějakému masivnímu zadlužování do konce roku nebo v průběhu příštího roku.

Petr HARTMAN, moderátor

Takže lidé se nepůjčují a půjčovat nebudou, když to zjednoduším, na nákup potravin nebo na úhradu nájemného a podobně?

Petr DUFEK, analytik Československé obchodní banky

To si myslím, nehrozí. Já se spíš obávám opačného efektu, totiž, že ti, kteří již mají napůjčováno na současnou úroveň příjmů i na současnou úroveň cenové hladiny ostatních produktů, mohou mít potom problémy v okamžiku, kdy by vlastně se navýšily splátky z důvodu toho, že rostou ceny, roste inflace a dojde i k růstu, k růstu vlastně úroku, které mají platy z těch půjček, tam si myslím, že by mohlo dojít prostě k problému.

Petr HARTMAN, moderátor

A mohlo by hrozit nějaké masivní nesplácení, to znamená, že lidé by se dostali tak do potíží, že by přestali splácet a že bychom byli svědky něčeho podobného, co se stalo ve Spojených státech a týkalo se to hypoték?

Petr DUFEK, analytik Československé obchodní banky

Nedomnívám se, nedomnívám se, že v Čechách by to postihlo hypotéky z toho krátkodobého hlediska, co se týče spotřebitelských úvěrů, tam asi ta situace je trochu jiná a bude do určité míry záležet na tom, do jaké míry vlastně ten zákazník je schopen racionálně uvažovat o svých možnostech splácet a kdy není.

Petr HARTMAN, moderátor

Samozřejmě vliv růstu cen není jenom na občany, ale i na celou ekonomiku a mimo jiné také na inflaci, tedy, zjednodušeně řečeno, na znehodnocování peněz, protože pokud roste inflace, znamená to, že si za stejnou částku pořídíte méně zboží a služeb než v minulosti, jaký dopad může mít zdražování na inflaci. Právě o tom hovoří ekonom Vladimír Pikora.

Vladimír PIKORA, ekonom /ukázka/

Já se domnívám, že se pětiprocentní inflace nedočkáme, spíš se domnívám, že v ekonomice celá řada subjektů, které mají zájem na tom vyvolat fobii z toho, že ceny porostou, vytvořit očekávání, že ten růst je přirozený, jasný a musí k němu dojít, že některé položky podraží do konce o desítky procent, nicméně já se domnívám, že v mnoha případech to skutečně není podložené, je to spíše zájem některých subjektů o to, aby skutečně ceny takto vzrostly. Když se podíváme na ty základní položky kolem nás, které ovlivňují skoro každého, jako jsou energie, jakou jsou třeba pohonné hmoty a

podobně, tak zde nedojde k růstu o desítky procent, proto také není potřeba, aby některé položky jiné rostly o desítky procent, ten růst zde bude, ale ten růst bude jenom jednociferný, bude pomalý, relativně tedy v porovnání s těmi desítkami procent. Já se nedomnívám, že se nedočkáme žádného dramatického růstu tak, jak nyní média ukazují, že to vzroste o patnáct procent, to o pětadvacet, spíš si myslím, že se dočkáme nárůstu o procento, dvě, tři, ale samozřejmě k tomu u celé řady položek budeme muset ještě přičíst to, že se změní daně, které zboží podraží, mluvím zejména o potravinách, samozřejmě DPH zdraží potraviny zhruba o čtyři procenta, k tomu, když si přidáte ty základní další trendy, které pozorujeme nejenom u nás, ale v celé Evropě, takže ceny vzrostou, ale nebude to tak dramatické. Domnívám se, že počátkem roku skutečně inflace poskočí, dostane se nad čtyři procenta, ale po několika měsících se začne opět vracet pod ty čtyři procenta.

Petr HARTMAN, moderátor

Tolik názor ekonomy Vladimíra Pikory, posloucháte pravidelný diskusní pořad Studio STOP, tentokrát je zaměřen na růst cen a na různé souvislosti. Hosty ve studiu jsou ředitel Národohospodářského ústavu Akademie věd a CERGE Univerzity Karlovy Lubomír Lízal. A také ekonom Petr Dufek z Československé obchodní banky. Když bychom měli tedy zůstat u inflace, tak se hovoří o tom, že vlastně ta inflace postupuje rychleji než se čekalo, může to být vážný problém pro české hospodářství, Petře Dufku?

Petr DUFEK, analytik Československé obchodní banky

Tak není to vážný problém, samozřejmě pro nás je trochu překvapením, že máme najednou poslední inflaci čtyři procenta, což je číslo, na které jsme už dávno zapoměli, bude pro nás překvapením, že inflace bude nad pěti procenty na začátku příštího roku, opět to bude něco neuvěřitelného, sám si nepamatuji, jestli to bylo sedm nebo osm let zpátky, kdy byla taková inflace, takže bude to překvapující, nicméně větší část z této inflace jde na vrub daním, ať už cigarety, DPH regulovaným cenám, takže to není nějaká, v uvozovkách, teď mě neberte za slovo, tržní inflace, ale je to administrativní pohyb cen.

Petr HARTMAN, moderátor

Když právě hovoříme o tom, že tedy inflace roste a poroste, jak negativně to může dopadat na české hospodářství, v čem je právě to nebezpečí růstu inflace?

Lubomír LÍZAL, ředitel Národohospodářského ústavu Akademie věd České republiky a CERGE Univerzity Karlovy

Tak já si myslím, že to nebezpečí je tady relativně malé právě v důsledku toho, že ta změna cen je administrativní a dotýká se zejména vlastně toho posledního segmentu, čili spotřebitelského sektoru, že u toho výrobního sektoru, tam vlastně nějakým způsobem do toho vstupuje vlastně pouze ten druhotný efekt nebo primární efekt třeba u energií a tak podobně, čili z tohoto hlediska si nemyslím, že tyto úrovně inflace by měly skutečně negativně se projevit v ekonomice právě proto, že vlastně, když se bavíme o té inflaci, tak hovoříme vlastně o spotřebitelských cenách, což je trochu něco jiného, než když se začneme bavit o cenách průmyslových výrobců.

Petr HARTMAN, moderátor

A když to trochu zjednoduším, tak kdyby ta inflace byla obrovská, dalo by se říci několikasetprocentní, tak pak jsou to takové ty případy, kdy lidé si chodí s kufrem pro výplaty a s kufrem nebo s batohem chodí nakupovat?

Petr DUFEK, analytik Československé obchodní banky

Já jsem viděl docela vtip minulý týden na Slovensku, kdy se změnila cena podle toho vtipu mezi tím, než ten člověk vzal nějakou věc z regálu a došel ke kase, tak musel mezi tím regálem a kasou utíkat, ale to samozřejmě je extrémní případ, který se vyskytuje v historii jenom málokdy, období třicátých let v Německu, období po revoluci na Ukrajině, nebo v devadesátých letech v Rusku, v osmdesátých letech v Polsku, to jsou epizody, které jsou tak zavrženíhodné, že je opravdu nikdo nechce opakovat, následovat, toto rozhodně v žádném případě ne, protože to je tak silná deformace, která změnila postavení dlužníků a věřitelů, ať už spořitelů nebo těch, co mají hypotéky, tak zásadním způsobem, že o tom snad ani není možné přemýšlet.

Petr HARTMAN, moderátor

Takže čistě teoreticky, kdyby ta inflace se nekrotila, nezškrtla, tak pak když někdo by si půjčil milion, tak za chvíli by ten milion nestačil ani na máslo?

Lubomír LÍZAL, ředitel Národohospodářského ústavu Akademie věd České republiky a CERGE Univerzity Karlovy

Samozřejmě, ale jako nevsadil bych si na to svou výplatu, že zrovna k této situaci nastane. Je potřeba si uvědomit, že vlastně ty období hyperinflací byly vlastně nějakým způsobem svázány, ať už s válkou nebo vlastně s rozpadem ekonomiky daného státu. A vlastně ta nejnovější, nejnovější období hyperinflace vlastně byla v Srbsku, vlastně při válce v Jugoslávii, čili to je vlastně ta situace, kdy vlastně máme nějaký ten modernější ...

Petr HARTMAN, moderátor

Dá se určit nějaká přijatelná hranice té inflace?

Lubomír LÍZAL, ředitel Národohospodářského ústavu Akademie věd České republiky a CERGE Univerzity Karlovy

Tak obvyklé takovéto pravidlo palce je, že do deseti procent se to dá vydržet, takže asi, takže asi takhle. V podstatě neexistuje, neexistuje, bych řekl, jasná odpověď, nicméně takový ten konsensus mezi ekonomy říká, že pokud inflace je jednociferná, tak se všichni v té ekonomice chovají nějakým nacionálním způsobem, že jsou schopni predikovat, že jsou schopni s tou inflací celkem rozumě pracovat.

Petr HARTMAN, moderátor

Aby to bylo naprosto jasné, tak když je desetiprocentní inflace, tak znamená to, že když na něco jsem potřeboval tisíc korun, abych to koupil, tak při té desetiprocentní inflaci bych na to potřeboval tisíc sto korun.

nejmenovaný host

Za rok to bude o stovku dražší.

Petr HARTMAN, moderátor

Jak tedy Česká republika může podle vašeho názoru držet tu inflaci v té rozumné míře?

Petr DUFEK, analytik Československé obchodní banky

Tak ona jí nepotřebuje držet v rozumné míře, protože naše inflace byla v posledních deseti letech v podstatě vždycky v rozumné míře, sama o sobě díky otevřenosti ekonomiky, díky silným tržním základům, které tady byly položeny, takže v podstatě inflace není problémem a nebude ani, když bude třeba pět procent v příštím roce. Jediný, kdo by měl vlastně zasahovat do vývoje inflace, je Česká národní banka, která to má i ve svém poslání udržovat si novou stabilitu a podporovat hospodářský růst země. Takže to je jediná instituce, která by měla inflaci hlídat a eventuálně jí vyhlásit boj.

Petr HARTMAN, moderátor

Jak tedy se drží ta inflace v rozumných mantinelech, když tedy stát to hlídat nemusí?

Lubomír LÍZAL, ředitel Národohospodářského ústavu Akademie věd České republiky a CERGE Univerzity Karlovy

No, ona se v rozumných mantinelech právě drží tím, že ekonomika má zdravé základy, že fungují ty běžné tržní vztahy a vlastně stát, jako takový, neutrácí nad poměry, čímž jaksi nemáme namysli současný schodek, bavíme se tom, jestli více než tři procenta nebo méně než tři procenta, ale to není vlastně ta hranice těch problémů, ta hranice problémů je někde úplně jinde pro tu inflaci.

Petr DUFEK, analytik Československé obchodní banky

Jednoznačně jedním z nejdůležitějších faktorů, díky kterému tady máme nízkou inflaci je dlouhodobě posilující česká koruna, která zlevňuje dovážené zboží. Česká měna je nejrychleji posilující měnou v celé Evropské unii, takže určitě jejím pozitivním přínosem je i to, že se u nás spousta věcí zlevňuje, respektive že máme nízkou inflaci.

Petr HARTMAN, moderátor

Ale to nemusí trvat donekonečna, může někdy dojít k tomu, že koruna nastoupí opačný trend?

Lubomír LÍZAL, ředitel Národohospodářského ústavu Akademie věd České republiky a CERGE Univerzity Karlovy

Samozřejmě, myslím si, že tohle to je trošku spojeno s otázkou zavedení eura, jaksi pokud bych se měl na to dívat, co je výhodné pro českou ekonomiku, tak dokud koruna posiluje, tak vlastně jenom tím, že sedíme a nic neděláme, takříkajíc bohatneme vůči světu, čili rozhodně do té doby nemá cenu tu debatu otvírat, nicméně v okamžiku, kdy uvidíme, že došlo k vyrovnání vlastně těch cen, že vlastně koruna přestává posilovat nebo nějakým rozumným způsobem /nesrozumitelné/ stavu, pak má cenu vlastně otevřít tu debatu o tom, že vlastně česká měna, vlastně že už ztratili jsme tu výhodu toho protiinflačního tlaku, i tu výhodu toho, že vlastně ta konvergence české ekonomiky vůči Evropské unii probíhala zejména přes to posilování koruny a pak je relevantní otevřít tu debatu, do jaké míry vlastně česká ekonomika je sladěna s vývojem ve zbytku eurozóny a zda vlastně převažují ty výhody jednotné měny, nebo nikoliv.

Petr HARTMAN, moderátor

Znamená to tedy, že není potřeba nějak dramaticky rozebírat slova premiéra Mirka Topolánka, že Česká republika patrně v roce 2012 euro mít nebude, Petře Dufku?

Petr DUFEK, analytik Československé obchodní banky

Já si myslím, že to není třeba rozebírat, protože to bylo vcelku jasné, že termín, který ani nebyl oficiálně stanoven na rok 2012, je nerealizovatelný, nespílitelný a není tady ani vůle, aby splněn byl, takže podle mého názoru to není žádné překvapení.

Petr HARTMAN, moderátor

Já jsem to myslel spíš z toho úhlu pohledu, že to tedy není žádné drama, které by mohlo negativně dopadnout na českou ekonomiku?

Petr DUFEK, analytik Československé obchodní banky

Ze svého pohledu řeknu, že to drama rozhodně není, žili jsme doteď bez eura, vydržíme to ještě několik dalších let, rozhodně kdyby tady seděl nějaký exportér, tak by vám řekl, že euro mělo být zavedeno už včera, je to, je to otázka postoje člověka a vnímání rizik.

Lubomír LÍZAL, ředitel Národohospodářského ústavu Akademie věd České republiky a CERGE Univerzity Karlovy

Ono to trošku souvisí s tou debatou o těch cenách, kterou jsme měli, protože tím, že česká koruna, posiluje, tak samozřejmě příjmy exportérů klesají a nyní to vytváří dodatečný tlak na to, aby se stávaly efektivnější a efektivnější. A samozřejmě, pokud prodávají i na domácím trhu, tak samozřejmě my opět jaksi, jaksi spotřebitelé domácí potom těžíme z toho, že ten výrobce se stal efektivnější a byl schopen nalézt metody výroby, které jsou levnější, čili je to opět nějaký, já bych řekl, druhotný protiinflační tlak, který existuje právě přes to, ne pouze ten přímý, přes ty dovozy, ale ten druhotný na té straně výrobců.

Petr HARTMAN, moderátor

Když už jsme zde zmínili euro, když už jsme zde zmínili inflaci, tak samozřejmě to jedno z takzvaných maastrichtských kritérií pro zavedení eura určitá míra inflace, takže to není také úplná formalita, že by se mírou inflace nemusela ta daná země vůbec zabývat, ostatně doplatila na to, myslím, Litva nebo kdo, kdo nespílnil tu hranici a kvůli tomu bylo oddáleno přijetí eura, mají problémy s tím na Slovensku, kde také se hovoří o tom, že tu inflaci by měli trochu zkrotit, pokud chtějí mít euro. Jak důležité je to kritérium, Petře?

Petr DUFEK, analytik Československé obchodní banky

To kritérium je velice důležité už vzhledem k tomu, jak je konstruované, ono je to takové zvláštní číslo, protože se počítá za celou Evropskou unii i za země, které v eurozóně nejsou, takže pokud mají tři země nulovou inflaci, tak vám kritérium vyjde na jeden a půl procenta, tyto země ani nemusí být v eurozóně, čili ta samotná konstrukce tohoto kritéria je do jisté míry pochybná. A druhým problémem je, že to číslo se počítá jako dvanáctiměsíční průměr. Takže vy, pokud chcete dosáhnout inflaci, tak se musíte dostatečně dlouho připravovat, aby vám ten dvanáctiměsíční průměr vůbec vyšel. Takže to jsou dva problémy, které řeší například Slovensko, ale v jeho případě bych rozhodně neměl obavy, že by Slovensko nesplňovalo inflační kritérium, protože jeho inflace roste v důsledku cen potravin a ceny potravin rostou napříč celou Evropou, takže i to maastrichtské kritérium postupně vzroste.

Petr HARTMAN, moderátor

Znamená to tedy, že Česká republika se nemusí nějak znepokojovat tím, že inflace překročí pět procent u nás v příštím roce patrně?

Lubomír LÍZAL, ředitel Národohospodářského ústavu Akademie věd České republiky a CERGE Univerzity Karlovy

Tak vzhledem k tomu, že vlastně nemáme ambici do té eurozóny vstoupit, tak svým způsobem nám to může být jedno. A já bych tady zmínil to, a už to řekl tady kolega Dufek, že vlastně to kritérium je nějak historicky dáno a ten problém vlastně je v tom, že v okamžiku, kdy kritérium bylo nastaveno pro deset zemí, to znamená, abychom měli inflaci ne větší než jeden a půl procenta než tři nejmenší, tak to vlastně znamenalo, že vybíráte nejmenší, tři nejmenší z deseti. V okamžiku, kdy máte pětadvacet členů, tak vlastně pravděpodobnost toho, že se najdou tři menší, je mnohem vyšší, čili jakoby to kritérium, jak se Evropská unie rozšiřuje, se stává mnohem striktnější a mnohem méně snadno splnitelné.

Petr HARTMAN, moderátor

Kdybychom tedy to naše povídání měli uzavřít, tak jak se dá tedy charakterizovat to zvyšování cen, kterého jsme svědky a budeme svědky na přelomu roku, je to nějaká skoková cenová revoluce nebo je to pouze přirozený vývoj, který se dal čekat a není to nic dramatického?

Petr DUFEK, analytik Československé obchodní banky

Není to moc přirozený vývoj, protože z velké části jsou to administrativní změny, které byly rozhodnuty parlamentem, dalo se to čekat už asi půl roku, protože se o tom tak mluví, rozhodně to nebude příjemné pro peněženky spotřebitelů.

Petr HARTMAN, moderátor

Lubomír Lízal?

Lubomír LÍZAL, ředitel Národohospodářského ústavu Akademie věd České republiky a CERGE Univerzity Karlovy

Samozřejmě v okamžiku, kdy parlament rozhodne, že se změní daňová sazba, tak je jasné, že prostě ten dopad tam bude přesně v okamžiku, kdy k té, kdy k té změně dojde, čili můžeme, čili vlastně v těch inflačních číslech se to vlastně bude projevovat celý rok, kdy vlastně jakoby ta skoková změna, ta administrativní tam bude.

Petr HARTMAN, moderátor

A dá se tedy říci, že kdyby podobné změny se uskutečnily před několika lety, tak by to nebylo tak dramatické?

Lubomír LÍZAL, ředitel Národohospodářského ústavu Akademie věd České republiky a CERGE Univerzity Karlovy

Samozřejmě. Já bych tady uvedl příklad, když si, pokud si někdo pamatuje zavedení DPH, tak vlastně v tom roce také nám velmi vyskočila inflace a v porovnání s předchozím rokem právě v důsledku toho, že vlastně došlo k té administrativní změně.

Petr HARTMAN, moderátor

Tak uvidíme, kam se ceny budou vyvíjet a jak na to budou reagovat peněženky občanů i jejich příjmy. Pro tuto chvíli končí pravidelný diskusní pořad Studio STOP. Hosty byli ředitel

Národohospodářského ústavu Akademie věd a CERGE Univerzity Karlovy Lubomír Lízal. A ekonom Československé obchodní banky Petr Dufek. Děkuji za účast, opět někdy na slyšenou.

Petr DUFEK, analytik Československé obchodní banky

Na slyšenou.

Lubomír LÍZAL, ředitel Národohospodářského ústavu Akademie věd České republiky a CERGE Univerzity Karlovy

Na slyšenou.

nejmenovaný host

- Petr DUFEK, analytik Československé obchodní banky

- Lubomír LÍZAL, ředitel Národohospodářského ústavu Akademie věd České republiky a CERGE Univerzity Karlovy